

Počátky filmové cenzury a osvětové koncepty
lucie.cesalkova@seznam.cz

Požadavky kolokvia

písemný test

Osnova

- **Počátky filmové cenzury ve Velké Británii**
 - Cinematograph Act 1909
 - British Board of Film Censors
 - klasifikace filmů
 - dětská filmová kultura
- **Filmová cenzura v Československu za první republiky**
- **Filmová cenzura v Německu do druhé světové války**
- **Filmová cenzura v Rakousku do druhé světové války**

Počátky cenzury ve Velké Británii - the Cinematograph Act

návaznost textu na předchozí regulační listiny:

1737: the Playhouse Act

1751: the Disorderly Houses Act

1843: the Theatre Act

ustavení British Board of Film Censors

- práce BBFC započala s účinností od 1. ledna 1913
- základní pravidla :

„no nudity, no personification of Christ“

- od 1. března 1913 nutnost prověrky pro každý film
- rozdělení do 3 kategorií:

1. zamítnuto v plném rozsahu
2. známka „U“ (universal – vhodné i pro dětská matiné)
3. známka „A“ (public – nevhodné pro dětská matiné)

O'Connorových 43 pravidel

soubor nařízení z roku 1917,
z pera šéfa BBFC
tzv. O'Connor's 43

Thomase Powera O'Connora
(1919 rozšířeno na 67 pravidel)

bbfc

Británie a problém A certifikátu

pan Hanna a slečna Shorttová:

„nevrlý vojenský důstojník a strachující se stará dáma“

střet BBFC a dílčích hrabství

nápisy na plakátech před kiny upozorňovaly na nezávislost rozhodnutí

„BANNED BY CENSORS –
PASSED BY ESSEX COUNTY COUNCIL“

Británie a problém A certifikátu

BRITISH BOARD OF FILM CENSORS
3, SOHO SQUARE, W.1.
SECRETARY: JOHN TREVELYAN, O.B.E.

This is to Certify
that.....
has been Passed as more suitable
for Exhibition to Adult Audiences

Examiners: :   Secretary

vlevo: okénko z filmu
označeného A certifikátem

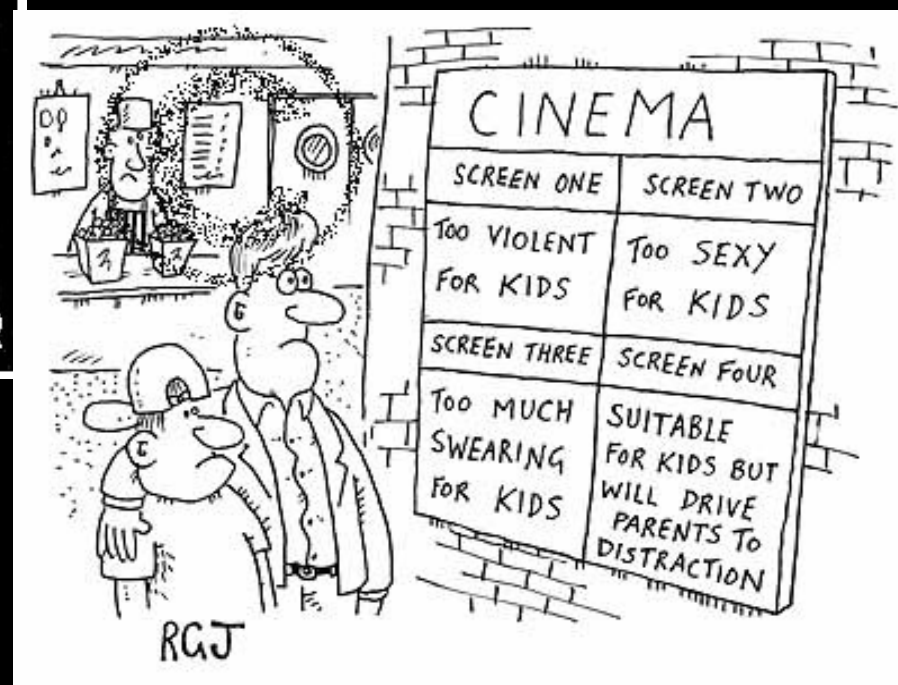
vpravo: označení pro film, na
který je třeba doprovod rodičů

Británie a problém A certifikátu

vlevo: okénko z filmu označeného
Horrific

Payne Fund Studies + 4 výzkumy diváků v Británii

1929 až 1933 – rozsáhlý soubor šetření
(psychologové, sociologové, pedagogové ad.)

Payne Fund Studies

vlivný svazek Henryho Jamese Formana:

Our Movie Made Children (1933)

X britské výzkumy

Birmingham (1930)

Birkenhead (1931)

Londýn (1932)

Edinburgh (1931–1933)

děti jako cenzoři sebe sama

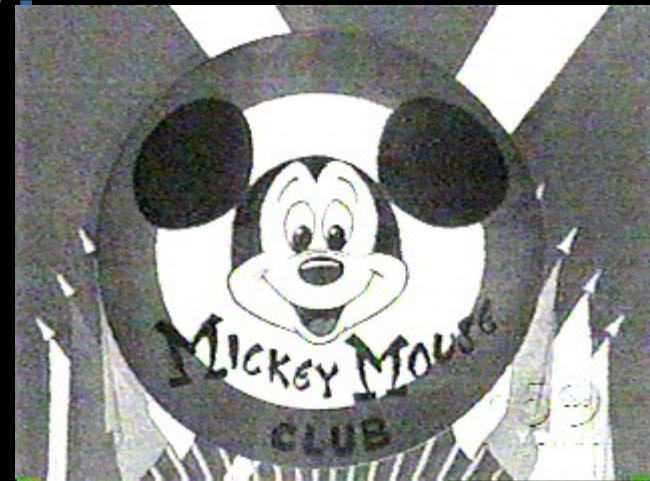
*„Please Mister, here’s my money,
would you please buy me a
ticket?“*

*„Hey, mister!
Will you take me in with you?“*

dětská matiné, dětské kluby, dětská filmová kultura

kino, vlajka a odznáček Mickey Mouseova
filmového klubu pro děti

Počátky cenzury v Československu

- boj o rezortní příslušnost
- výnos ministerstva vnitra z 16. června 1919
Cenzurní sbor kinematografický
- složení sboru – proměny
- průběh cenzurního řízení
- problematická témata první republiky
- případ Gustav Machatý

boj o rezortní příslušnost

- ? ministerstvo vnitra
- ? ministerstvo školství a národní osvěty
- ? ministerstvo zahraničí
- ? ministerstvo sociálních věcí
- ? ministerstvo průmyslu, obchodu a živností

boj o rezortní příslušnost

„... aby státní dozor nad kinematografií a státní činnost v tomto oboru se podřídila ministerstvu školství a národní osvěty především v tom směru, aby licence nebo koncese pro biograf udělovány byly ministerstvem školství a národní osvěty společně s ministerstvy odbornými a cenzura filmů byla prováděna úředníky tohoto ministerstva, přičemž eventuelní odvolání z jejich nálezů dělo by se k cenzurní komisi složené ze zástupců všech ministerstev a jiných interesentů.“

S. K. Neumann

boj o rezortní příslušnost

„... hledisko policejní bylo rozhodné jen v státu rakouském i v otázkách kulturních a výchovných, v moderní naší republice hlavním, nejpřednějším hlediskem pro obor kinematografie jsou zájmy kulturní, výchovné a mravní, v druhé řadě zájmy řádu živnostenského a v poslední teprve zájmy policejní...“

Gustav Habrmann

(ministr školství a národní osvěty)

výnos ministerstva vnitra z 16. června 1919

Cenzurní sbor kinematografický

složení sboru – 9 členů v roce 1919

2 zástupci MŠNO

po jednom pak zástupci ministerstev:

- vnitra
- spravedlnosti
- národní obrany
- sociální péče
- obchodu

1 zástupce Československého cizineckého úřadu

1 zástupce Svazu osvětového v Praze
(pozdější název Masarykův lidovýchovný ústav)

Cenzurní sbor kinematografický – složení v roce 1936

- **základní:**

- Masarykův lidovýchovný ústav
- zástupkyně žen kruhů vychovatelských
- ministerstvo spravedlnosti
- ministerstvo školství a národní osvěty
- ministerstvo národní obrany
- ministerstvo vnitra – jeho zástupce předsedou

- **rozšířený:**

členové stálí: MLÚ, MO, MSP, MSpravedl, MŠNO, MNO, MV a zástupce domácího filmového obchodu a průmyslu

členové střídaví:

- a) zástupce Dělnické akademie, Spolku výtvarných umělců Mánes, Syndikátu denního tisku československého
- b) zástupce Jednoty výtvarných umělců a Ústřední školy dělnické
- c) zástupce České zemské komise pro péči o mládež, Syndikátu československých spisovatelů a Umělecké besedy

Opis.

Ministerstvo vnitra republiky Československé.

10

Čís. 7541/26. 17914. 20411. 20772/26. 25956/27. 26111/26. 26112/26. 26113/26. 26114/26. 26115/26. 26116/26. 26117/26. 26118/26. 26119/26. 26120/26. 26121/26. 26122/26. 26123/26. 26124/26. 26125/26. 26126/26. 26127/26. 26128/26. 26129/26. 26130/26.

K censurě podal: **Fúřobna filmu Glória Film, Praha.**

Název filmu: **" Dobrý voják Švejk. "**

Výrobce filmu: **Savorit Film, Praha.**

Délka filmu: **2570 m** Počet dílů: **7** Druh filmu: **veselohra.**

**Populace ze film veřejně předváděn v Československé republice
Mladistvé osoby do 16 let nemají přístup ku předvádění tohoto filmu.**

Stručný obsah filmu:

Švejk, obchodník psy, jest krátce před vypuknutím války zatčen, dodán k trestnímu soudu, odtud odvezen do blázince a pak propuštěn. Švejk volán jest k vojenské prohlídce, odtud je dopraven do vojenského vězení, načež stane se sluhou nadporučíka Lukáše. Pro tohoto nadporučíka ukradne Švejk psa, který patřil plukovníku Krausovi. Tato příhoda má za následek, že nadporučík Lukáš musí odejti na frontu, kam vezme sebou i Švejka.

Dovoleno předváděti film pouze s vyloučením těchto scén, resp. titulků:

- 1./ všechny scény, v nichž vystupuje polní kurát Katz, a to nejen v kapli garnisonního vězení, nýbrž také ve svém bytě, ve společnosti důstojníků a mladých děvčat ležící na zemi před domem, nesen Švejkem na zádech a sedící ve fiakru, se všemi nápisy k těmto scénám ne vztahujícími.
- 2./ scéna jak ve společnosti důstojníků jedna dívka tančí na stole /viděti jest pouze její noby/ a jak jeden stolovník vstahuje ruku k nohám tanečnice.
- 3./ scéna, jak opilí stolovníci leží pod stolem objímajíc děvčata.
- 4./ scéna jak p. Wendlerová jest ve vaně a Švejk dívá se klíčovou dírkou na ni, při čemž rukou dělá zvláštní posunky.
- 5./ scéna, jak p. Wendlerová v kupanu leží na pohovce a vybíjí Švejka, aby si k ní přisedl s těmito nápisy: 5. 337 - " a když se panička vykoukala... ", 5. 338 - " pan nadporučík vám poručil, abyste vyhověl každému mému přání, vidíte? ", 5. 339 - " tak hezky jděte a zavřete tam ty dveře! Co dále, Vám reknu."

Toto censurní povolení zanikne po pěti letech.

V Praze, dne 15. února 1926.

Za ministra:

Dr. Anders v.r.

- stručný obsah filmu
- návrh na vyloučení konkrétních scén z filmu Dobrý voják Švejk

Censurní listek, v němž je jakákoliv změna nab oprávně provedena, je neplatný.
Censurní listek je předán vlastníku, jejíž psadání a znevolní se trestá dle zákona.

problematická témata první republiky

- národnost
- náboženství
- úřad a úředníci
- vojsko a válka
- justice
- mravnost
- kritika politického a společenského řádu
- zločinnost

Případ Gustav Machatý

Erotikon, 1929

Případ Gustav Machatý

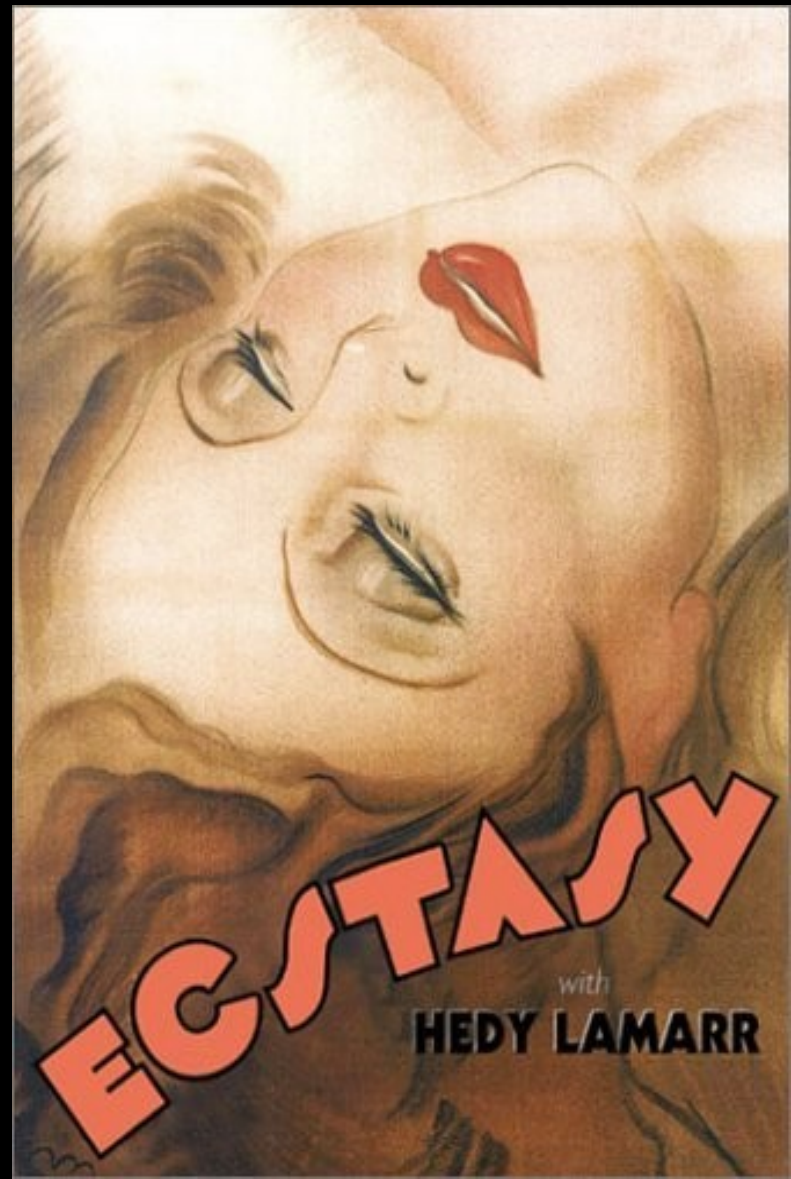
F. H. Svobodová: Národní listy, 1. března 1929 – o filmu Erotikon

„...tím pak dlužno litovati nevkusu, kterého se režisér dopustil tím, že předvedl podrobnosti nejintimnějších okamžiků lidských. Natočil křečovitá svíjení těl v milostné extasi a zachytil na film konpulse těla rodící ženy. Snad chtěl režisér oběma scénami zdůraznit, že pro ženu znamená láska utrpení. Myslí-li tak hluboce, dobrá – mohl se však obmezit na nějaký metr, který by stačil naznačit, co chtěl říci. Ale to, co jsme viděli, patří spíš do archivu psychologického institutu a na medicinskou fakultu, nežli do biografu. I bez těchto sensací by měl film úspěch, neboť, jak už praveno, je jinak dobře dělán.“

Případ Gustav Machatý

Extáze, 1932

Případ Gustav Machatý

Extáze, 1932

Počátky filmové cenzury v Německu a Rakousku

- Říšské právo ve věci pohyblivých obrazů (1920) – organizace cenzury + problematická témata + zvláštnosti (protimluvy atp.)
- proměna poměrů s nástupem nacistů – Ministerstvo veřejné osvěty a propagandy
- cenzura filmové reklamy

- Rakouská filmová cenzura
spory o existenci / neexistenci cenzury v Rakousku

Říšské právo ve věci pohyblivých obrazů

- 12. listopadu 1918 - prohlášení o nutnosti zrušit cenzuru
- vlna liberalismu – vs. konzervativní hlasy
- sestavení tzv. Reichlichtspielgesetz (RLG) (20. 5. 1920)
- nové rozhodující instituce:
Filmprüfstelle München (Cenzorský úřad v Mnichově),
Filmprüfstelle Berlin (Cenzorský úřad v Berlíně) a
Film-Oberprüfstelle (Cenzorské ústředí v Berlíně).

MAX MACK - Film

Freie Liebe

Kein Aufklärungsfilm

Regie:
MAX MACK

Solar-Film G.m.b.H., Berlin W8

Leipziger Straße 104

Telephon: Zentrum 1877, 1878

MAX MACK - Film

MAX MACK-Film

Kein Auf-
klärungsfilm!

Freie Liebe

Kein Auf-
klärungsfilm!

Ein Film, der das Problem der
Freien Liebe

in seinem tiefsten Herzeleid und
:: in seiner höchsten Lust zeigt ::

Regie: **MAX MACK**

Solar-Film G.m.b.H., Berlin W8

Leipziger Straße 104

Telephon: Zentrum 1877, 1878

MAX MACK-Film

tzv. Reichlichtspielgesetz

Filmoberprüfstelle
Nr. 712

Berlin, den 14. Juli 1930

Vorsitzender:
Oberregierungsrat B e o c k e r

Beisitzer:
Direktor G a l i t z e n s t e i n - Berlin,
Dr. P r e s b e r - Berlin,
Professor B i n d e r e r - Berlin,
Dr. D ä h n h a r d t - Berlin.

Zur Verhandlung über die Beschwerde der Firma Dux -
Film G.m.b.H. in Berlin, gegen das Verbot des Bildstreifens
„ G a r d i n e n “
zur Vorführung vor Jugendlichen durch die Filmprüfstelle Berlin
war für Antragstellerin erschienen: Conrad U r b a n.

Der Vertreter der Antragstellerin äusserte sich zur Sache.
Es wurde folgende

E n t s c h e i d u n g

verkündet:

Die Beschwerde gegen die Entscheidung der Filmprüfstelle
Berlin vom 27. Juni 1930 - Nr. 26227 - wird auf Kosten der
Beschwerdeführerin zurückgewiesen.

E n t s c h e i d u n g s g r ü n d e :

Die Entkleidungsscene, die gerade in dem Augenblick durch
eine darüber fallende Gardine beendet wird, als man das sich ent-
kleidende Mädchen eine Sekunde lang nur noch mit einem Büsten-
halter und einem Schlüpfer bekleidet erblickt, ist geeignet, die
jugendliche Phantasie zu überreizen und war daher nach § 3 L.G.
zu verbieten.

Die Kammer hat anlässlich dieser Entscheidung generell der
Ansicht Ausdruck gegeben, dass das Herauslassen des sexuellen Mo-
ments aus Reklamefilmen auch für die Beurteilung eines Bildstrei-
fens für Erwachsene angezeigt erscheinen sollte.

Die Kostenentscheidung beruht auf § 5 der Gebührenordnung.

Vergl. d. g. t. :
Fischer
Regierungsobertinspektor

I. V.
B. Becker

dokument rozhodnutí cenzury :
obsahuje důvody přijetí, ale i krácení,
jiných zásahů či zakázání filmu

důvody zásahů do filmů

- **ohrožení veřejného práva a pořádku**
„hanobení státu a mocenských sil jako armády, námořnictva, policie a státních zaměstnanců; vzbuzování pochybností ohledně společenských elit; vyvolávání třídního či politického odporu; důraz na třídní boj, ohrožení veřejným rozruchem či stávkami, revoltou proti zákonům; vystavování diváků nebezpečí zdraví“
- **porušování náboženských přesvědčení**
- **nemorální a pohoršující účinky**
„demoralizující vliv ve smyslu sexuálním nebo kriminálním: uspokojování základních pudů, otupování lidských citů obhroublým chováním, krutými vraždami, bolestmi, muky a utrpením, krvavými rvačkami, cizoložství předváděné jako triviální přestupek, předvádění sexuálních scén, nahoty a eroticky vzrušujícího chování, ohrožování mínění o německém národu nebo jeho ukazování jeho nepřátelství k cizím zemím“

Ministerstvo veřejné osvěty a propagandy

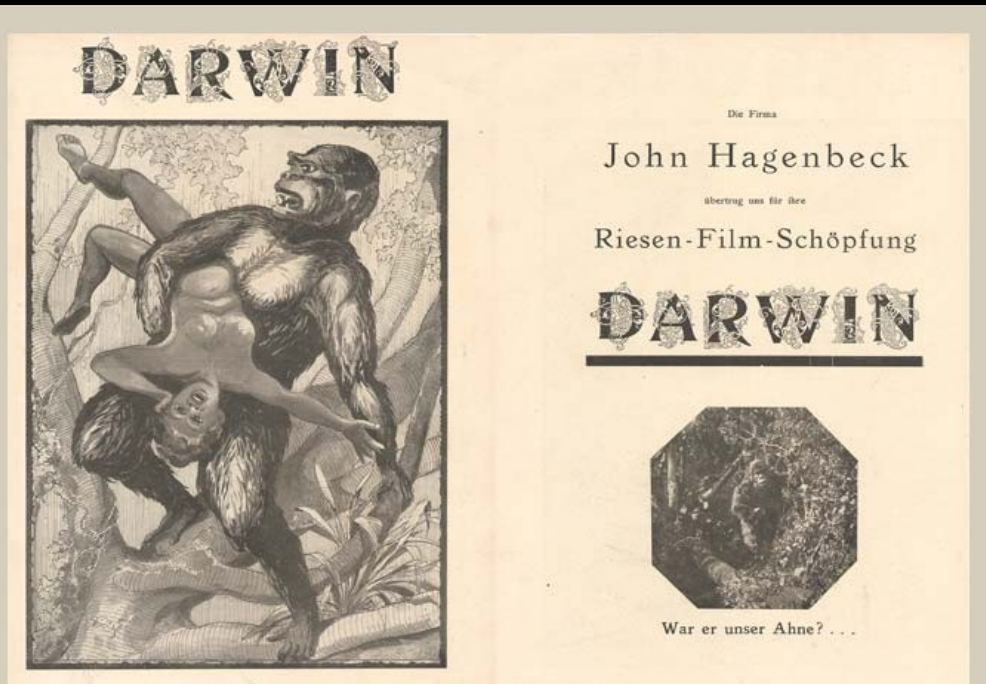

Joseph Goebbels:

- nová verze práva o filmové cenzuře – 16. února 1934
- funkce říšského filmového dramaturga

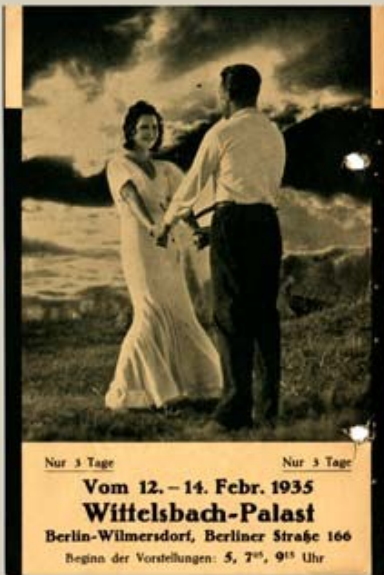
Cenzura filmové reklamy

etnografické a přírodní snímky

srovnání :

„zdecentnění Extase“ vs. dřívější liberální vlna počátku dvacátých let

Rödelheimer Lichtspiele
BURGFRIEDENSTR 4

Ab Donnerstag:
Nur 4 Tage
1.
Der Film

den jeder sehen will
und sehen muß!

Er behandelt die Sinn-
lichkeit in der Ehe und
in der freien Liebe in
folgenden Abschnitten:

- 1. Liebesnacht
- 2. Liebespiel nach van
de Velde
- 3. Fliederwochen
- 4. Hörigkeit
- 5. Sie und ihr Haus-
freund
- 6. Der betrogene Ehe-
mann!

Filmová cenzura v Rakousku

oficiální zrušení rakouské cenzury 30. října 1918
x policejní praktiky

zhoubný vliv kina:

- „Film ohlupuje a znemravňuje mládež, neboť se dosud soustředil pouze na život „donchuanů, děvek, dobrodruhů a zločinců.“
- „Kino by se mělo přeměnit ve vzdělávací ústav pro celý národ – ukazovat krásy naší vlasti a německou práci, tvorbu našich mistrů a básníků, hudebníků a myslitelů, statisíců dělníků a pracujících občanů.“

Filmová cenzura v Rakousku

filmové právo z roku 1935:

povolení pro každé veřejné promítání uděluje magistrát určité oblasti

doporučující konzultanti:

- zástupce federální policie z Vídně
- zástupce katolické církve
- zástupce strany Vaterländische Front
- pokud to bylo nutné, tak zástupce osvěty, rodičů nebo filmového průmyslu